

KNIVSTA SKOLOR

På sockenstämman i maj 1817 fanns det en allmän önskan hos ledamöterna att inrätta en skola i Knivsta. Initiativet till detta hade tagits av kyrkoherden, men redan dessförinnan hade klockaren, liksom i andra socknar, haft till sin uppgift att lära barnen läsa. Ett kvarts sekel innan den "Nådiga Förordningen om Folkundervisningen av den 18:e Juni 1842" hade tillkommit existerade alltså en skola i församlingen. Den hölls i sockenstugan av läraren som dessutom var klockare och organist. Den kombinerade skollärare-, klockare- och organisttjänsten behölls faktiskt en bit in på 1900-talet.

Folkskolan

Även efter folkskolereformen 1842 behölls sockenstugan som skollokal. Men då stadgades att klockaren skulle "förvärfva sig de insigter som skulle behövas av en folkskollärare". Han fick helt enkelt vidareutbilda sig och avlägga vissa prov innan han fick fortsätta sin tjänst.

Enligt en anteckning i sockenstämmoprotokollet från 1861 skulle skolan då, liksom förut, hållas öppen två terminer om året. Vårterminen började den 1:a mars och slutade den 15:e juli och höstterminen började 1:a september och slutade 30:e november. 1880 ändrades på terminsindelningen. Höstterminsstarten flyttades fram två veckor, för folkskolebarnen behövdes i skördearbetet. I gengäld började man då vårterminen tidigare.

Sommarlovet var således kortare än vad man nu är van vid, men jullovet varade desto längre - nästan hela vintern. Ett så långt vinterlov berodde inte på att man hade barnens rekreation i åtanke, utan det var säkert svårigheten att vintertid hålla skolsalen i sockenstugan någorlunda varm och dräglig. Barnen i 7-8-årsåldern hade det också svårt att ta sig till skolan när det var mörkt och snö. 1880 ändrade man därför terminsindelningen för småskolan, och lät barnen läsa hela sommaren så att höstterminen kunde avslutas sista oktober.

Första permanenta skolutbyggnaden var sockenstugan vid kyrkan, vilken brukades åren 1817-1901. Ett foto från år 1887 med lärare Österberg.

Under lång tid var det svårt att få barnen till skolan så att de fick en någorlunda regelbunden och oavbruten skolgång. För att bättre kunna kontrollera barnens skolgång indelades församlingen 1864 i fem skoldistrikt. I vart och ett av dem sattes en skolrådsledamot som tillsyningsman. Flera gånger fick skolrådet uppmana föräldrarna att se till att deras barn kom till skolan som de skulle. Ibland kunde man dock ha förståelse för att vissa barn inte kunde komma till skolan. Arbetskarlen Gustafsson, som bodde mycket avlägset uppe i skogen vid Ledinge, uppmanades att skicka sina barn till skolan åtminstone när "en blidare årstid inträffar".

Det var besvärligast att få de fattigaste barnen till skolan och därför anslog kyrkoherde Nordhammar 1831 en del av sitt tionde till hjälp åt behövande barn. De skulle få bidrag till böcker, kläder och, om det ovillkorligen krävdes, även till mat, så att de skulle kunna komma till skolan eller till "annat Christeligt och förståndigt folk" som man kunde anförtro deras handledande åt.

Folkskolans lokaler

Genom gångledsdagsverken uppfördes 1823-24 en ny sockenstuga och skolhus norr om klockstapeln. Huset var rödfärgat, och efter några år även belagt med taktegel. Sockenstugan/skolhuset kostade när det var färdigt 1824 106 Riksdaler Banco.

År 1851 ansåg sockenstämman att skolhuset började bli för trångt, och man beslöt att bygga ut det med ett rum. Men däremot hade man svårt att ena sig om huruvida man samtidigt skulle höja taket med tre stockvarv på den gamla byggnaden, eller om man skulle låta det vara vid det gamla. Pastorn förespråkade en påbyggnad

"hvilket är av en så stor vikt för sundheten i rummet; följaktligen äfven för både Lärarens och Lärjungarnas trefnad, hvarmed undervisningens lyckliga framgång, står i ett så nära samband".

Men trots kyrkoherdens vältalighet beslöt man att avstå från någon påbyggnad, eftersom den då blott 30-åriga byggnaden tro-

Första permanenta skolhuset var sockenstugan vid kyrkan, vilken brukades åren 1817-1901. Ett foto från år 1887 med lärare Österberg.

